

Zhidiyak O.P. Modern state and ways of perfection of marketing activity of milk enterprises of Lviv Region

In the modern state of suckling industry of Ukraine is considered and investigational, its dependence on quality of product of milk and factors of external environment. It is set that modern assortment and service of dairy products something grew by comparison to previous years, however much they considerably fall behind from foreign standards, and in such situation hardness to talk about a certain economic value. Only separate enterprises can offer a competitive commodity which Europe became interested.

Keywords: suckling industry, market, milk, marketing, enterprise, credit.

УДК 334.012.64(477)(100)

Доц. Н.М. Заярна, канд. екон. наук;
Н.А. Гнат – Львівська КА

**МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПІДТРИМКИ МАЛОГО БІЗНЕСУ
ТА СУЧАСНІ УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ**

Досліджено основні аспекти державної підтримки малого підприємництва на міжнародному рівні, оскільки розвиток малих підприємств є одним із пріоритетних напрямів курсу економічних реформ, що здійснюються у розвинених країнах. На його частку припадає від третини до половини валового внутрішнього продукту. Отримані результати зіставлені зі сучасними реаліями, з якими зіткнеться український малий бізнес після прийняття нового Податкового кодексу.

Ключові слова: малий бізнес, мале підприємництво, міжнародний досвід.

Вступ. Малий бізнес відіграє дуже важливу роль в економіці, його розвиток впливає на економічний розвиток, на створення нових робочих місць, на насичення ринку товарами, тобто вирішує багато економічних, соціальних і інших проблем. У країнах із розвиненою ринковою економікою, де малий бізнес забезпечує 60-70 % ВВП, на його підтримку щорічно спрямовується 2-3 % видаткової частини бюджету [4]. Це зумовлено тим, що поряд із соціально-економічною значущістю, малий бізнес має низький ступінь життєздатності та є найбільш вразливим до таких явищ, як інфляція, обмеженість фінансових ресурсів, конкуренція великих корпорацій тощо. Натомість у нашій країні малими та середніми суб'єктами підприємництва виробляється лише 11 % ВВП [8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання підтримки малого підприємництва є досить актуальним, адже саме цій проблемі належить низка публікацій. Однак маловивченим є питання зарубіжного досвіду для України. Серед українських учених цю проблему досліджували С.К. Реверчук, А.Д. Вовчак, Л.Л. Цимбал, В.Я. Кіцак.

Постановка завдання. Основна мета дослідження – виділити головні аспекти державної підтримки малого підприємництва за кордоном та порівняти з діями українського уряду внаслідок прийняття нового Податкового кодексу.

Виклад основного матеріалу. У сучасних економічних умовах розвитку малого та середнього підприємництва України варто звернути увагу на досвід колишніх соціалістичних країн, зокрема *Польщі*. Досить часто польські реформи наводять як еталон економічних перетворень, що і дало змогу країні вступити в Європейський Союз. Ця країна має беззаперечний резуль-

тат – розвиток приватного сектору, а саме малого та середнього бізнесу, що став вагомою рушійною силою на шляху до формування нового соціального та економічного простору.

Тенденції до посилення значущості малих і середніх підприємств (МСП) спостерігаються з 2003 р. На кінець 2009 р. частка МСП у загальній кількості зайнятого населення – 60 %, частка МСП в ВВП країни – 46-47 %, а частка МСП у загальній чисельності всіх підприємств – 99 % [6]. Сучасні позитивні тенденції в економіці Польщі пояснюються послідовною реалізацією державою низки реформ для підтримки малого бізнесу. У 1995-1997 рр. уряд прийняв програму розвитку МСП, у межах якої були створені базові організаційні структури, зокрема:

- у 1995 р. "Польський фонд підтримки та розвитку МСП", що забезпечив взаємодію 240 агентств та інститутів підтримки МСП. Фонд працює з урядом та парламентом, надаючи достовірну та аналітичну інформацію про стан МСП та перспективи розвитку;
- в 1997 р. "Національний фонд кредитних гарантій", що гарантував надання кредитів МСП, з часом було створено мережу регіональних фондів для підтримки та розвитку аграрних та депресивних районів;
- в 1997 р. почало діяти "Агентство розвитку техніки та технологій", що сприяє розвитку інноваційних технологій та їх застосуванню в малому та середньому бізнесі [3].

Уряд у 2003 р. запровадив пільгові податкові тарифи для щойно створених підприємств та підприємств, що надають нові робочі місця; процедури банкрутства; зміцнення системи гарантування кредитів для МСП та системи фондів кредитування малих підприємств. Програма "Капітал для підприємців" (2002-2006 рр.) була спрямована головним чином на полегшення та поліпшення умов залучення зовнішнього фінансування для бізнесових потреб сектором МСП.

Внаслідок ратифікації Європейської Хартії малого підприємництва вступу країни до ЄС, малий бізнес опинився у сприятливих умовах щодо розширення ринку збуту виробленої продукції, а також для розвитку міжнародних бізнесових інтересів. У підсумку всіх вжитих державою заходів у проекті Світового банку "Ведення бізнесу – 2011" Польща опинилася на 70 місці із 183 країн, які було досліджено (у 2009 р. – 82 місце) [7].

Угорщина у цьому світовому рейтингу посідає 46 місце. Одним із факторів успішного на сьогодні становища Угорщини є також державна політика розвитку МСП, що зорієнтована переважно на досягнення стратегічних цілей соціально-економічного розвитку країни і задоволення попиту населення. Цьому сприяло ухвалення закону про розвиток та підтримку МСП, який чітко визначив категорію мікро-, малих та середніх підприємств. Для покращення співпраці між суб'єктами малого підприємництва та держави було створено низку організаційних структур із чіткою ієрархією, зокрема:

- Національна Рада розвитку підприємництва та Міністерство економіки Угорщини (визначають напрямки державної політики в країні стосовно МСП та контролюють її реалізацію);
- Агентство з розвитку інвестицій та торгівлі та холдинги регіонального розвитку (контролює розподіл фінансової підтримки МСП);

- Угорський державний банк розвитку (видає та контролює фінанси для МСП),
- Державне акціонерне товариство гарантій (надає державні гарантії організаціям, які видають кредити);
- Державний фонд підтримки інновацій та науково-дослідницької діяльності (сприяє розвитку інноваційної діяльності у підприємницьких структурах, освоєнню нових технологій і винаходів) [3].

До опосередкованих економічних стимулів можна віднести зниження податкового навантаження, спрощення звітності, пільгове кредитування, принцип "одного вікна" у разі відкриття підприємств.

США є країною з найвищим рівнем підприємницької активності у світі. Досвід адміністрації малого підприємництва у сфері податкового стимулювання полягає в поетапному зменшенні податкових ставок та пониженні прогресивних податкових стягнень за достатньо вузької податкової бази та широкої сфери застосування податкових пільг, що спонукає забезпечити прилив інвестицій у промисловість, сферу послуг, торгівлю. Зменшення ставки податку залежно від розмірів підприємництва є одним з повсякденно використовуваних методів податкових стягнень у малому підприємстві. У США діють пільгові ставки податку на доходи до 16 тис. дол., 15 % – податок на перші 50 тис. дол. і 25 % – на наступні 25 тис. Понад цю суму діє максимальна ставка – 34 %. Також діє прогресивне оподаткування прибутку: до 25 тис. дол. – 15 %; 25-30 тис. дол. – 18 %; 50-75 тис. дол. – 30 %; 75-100 тис. дол. – 40 % [1]. Таким чином, реалізується роздільний підхід до малого підприємництва за принципом – чим менше підприємство, тим більше податкових пільг.

Сенат США схвалив 17 вересня 2010 р. законопроект про підтримку малого бізнесу вартістю \$30 млрд [5]. Законопроект не тільки надаватиме підтримку банкам у наданні кредитів, але і забезпечуватиме американських підприємців різними податковими пільгами. При цьому, основною метою Вашингтона є створення нових робочих місць і боротьба з безробіттям шляхом стимулювання малого бізнесу. Світовий банк оцінив старання уряду США п'ятим місцем у проекті "Ведення бізнесу – 2011" [7].

Щодо інших країн, чий досвід заслуговує уваги, варто згадати *Грузію*, яка прийняла восени 2010 р. новий Податковий кодекс, за яким малий бізнес з обігом до 17 тис. дол. взагалі не оподатковується [4]. У "Doing business – 2011" країна посідає почесне 12 місце і має всі шанси покращити цей показник за підсумками року після набуття чинності нових податкових правил. У Грузії відкриття бізнесу триває три дні, в Україні – майже місяць.

Українські ж реалії не залишають підстав для оптимізму. Уряд чинить із точністю до навпаки. У "Doing business – 2011" країна посідає 145 місце, а після прийняття скандального нового Податкового кодексу ситуація зміниться не в кращий бік за прогнозами експертів. У структурі підприємств найбільшу частку займають саме малі – 85,1 % [8], натомість у малому бізнесі зайнято лише 15 % усіх працездатних громадян, а частка сектору у ВВП країни не перевищує 8 % [8].

Пропоновані урядом суворі обмеження на ведення малого бізнесу – збільшення суми єдиного податку, скорочення максимальної величини виторгу і видів діяльності, яким дозволено користуватися спрощеною системою, а також розширення прав податківців – знищать платників єдиного податку, а значить і малий бізнес. Він і зараз ледь зводить кінці з кінцями. Якщо ж уряд переведе підприємців на загальну систему оподаткування із збільшенням витрат і податків, використанням касових апаратів і обтяжливим штатом бухгалтерів, то армія представників малого бізнесу "протягне руки" за державною допомогою [4].

Після нетривалого періоду збільшення податкових надходжень внаслідок прийняття кодексу неминуче настане період стагнації економіки із чисельним згортанням малого бізнесу. Далі нас чекають дефіцит товарів і послуг, соціальні потрясіння, скорочення ВВП. Пропоноване кодексом посилення контролю над збиранням податків і розширення повноважень фіскальних органів на тлі несприятливих умов роботи малого бізнесу, який змусять піти у тінь, створять сприятливу базу для повсюдного розквіту корупції.

Висновки. Світова спільнота намагається всіляко сприяти розвитку малого бізнесу, оскільки це – основна ланка економіки. Зокрема пропонують пільгові податкові тарифи для підприємств, які створюють робочі місця, полегшуються умови для залучення зовнішнього фінансування, створюється чітка ієрархія організаційних структур, які є посередниками між державою та підприємствами, спрощується звітність, надається пільгове кредитування. В Україні ж суб'єктів малого підприємництва строго обмежують: збільшується частка єдиного податку, скорочується максимальний обсяг виторгу і види діяльності, яким дозволено користуватися спрощеною системою. Це свідчить про те, що влада та малий бізнес в Україні живуть у різних реаліях, що рано чи пізно приведе країну до економічної катастрофи.

Література

1. Бугаснюк Н. Особливості державної підтримки національного виробництва в умовах економічної кризи / Н. Бугаснюк. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.niss.gov.ua>.
2. Європейська хартія для малих підприємств // Пріоритети. – 4(30)/2006.
3. Кіщак В. Розвиток малого та середнього підприємництва: досвід Польщі, Угорщини, Чехії / В. Кіщак, І. Кіщак. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.niss.gov.ua>.
4. Хом'яков В. Манія переслідування / В. Хом'яков // Контракти. – 2010. – № 46. – С. 18.
5. Joseph Picard Small business aid bill stalls in Senate // International business Times. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ibtimes.com/articles/39520/20100729/senate-small-business-banks.htm>.
6. Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w latach 2008-2009. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.parp.gov.pl/files/74/81/380/9282.pdf>.
7. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.doingbusiness.org>.
8. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstst.gov.ua>.

Заярная Н.М., Гнат Н.А. Международный опыт поддержки малого бизнеса и современные украинские реалии

Исследованы основные аспекты государственной поддержки малого предпринимательства на международном уровне, так как развитие малых предприятий представляет собой одно из приоритетных направлений курса экономических реформ, осуществляемых в развитых странах. На его долю приходится от трети до половины валового внутреннего продукта. Полученные результаты сопоставлены с современ-

ними реаліями, с которыми столкнется украинский малый бизнес после принятия нового Налогового кодекса.

Ключевые слова: малый бизнес, малое предпринимательство, международный опыт.

Zayarnaya N.M., Gnat N.A. International experience support small business and Ukrainian modern realities

The basic aspects of state support of small business in the world, as the development of small enterprises is a priority for the course of economic reforms carried out in developed countries. It accounts for one third to half of gross domestic product. The results are compared with today's realities to be faced by Ukrainian small business after the new tax code.

Keywords: small business, small entrepreneurship, international experience.

УДК 339.54:658.0+330.33.01

Доц. Н.М. Заярна, канд. екон. наук;
студ. О.О. Притула – Львівська КА

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ НА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Представлено загальну характеристику зовнішньоекономічної діяльності підприємств України за 2000-2009 рр. Розглянуто головні тенденції розвитку зовнішньої торгівлі товарами та послугами, а також географічну структуру експорту й імпорту товарів та послуг за цей період.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність, експорт, імпорт, економічна криза.

Постановка проблеми. Рік за роком наша держава дедалі більше інтегрується в світовий ринок, що є проявом глобалізаційних процесів. Україна належить до країн із невеликою відкритою економікою. Висока залежність від постачання енергоносіїв, кон'юнктури світових ринків робить вітчизняну економіку чутливою до змін зовнішнього середовища. Зміна попиту на світових ринках впливає на ефективність діяльності українських підприємств та вітчизняної економіки загалом. Дослідження тенденцій, що відбуваються в національній економіці, виявлення впливу світової фінансової кризи на зовнішньоекономічну діяльність національних підприємств сьогодні є актуальним питанням, адже це дасть змогу пошуку шляхів виходу з економічної кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над дослідженням впливу економічної кризи на зовнішньоекономічну діяльність підприємств України працювали такі українські та зарубіжні вчені: М.Я. Азаров, Т.М. Громова, В.В. Іванченко, М.В. Корннос, В.В. Любич, О.М. Тевелєв, О.М. Сидоренко, І.В. Стасюк, А.А. Чухно та ін. Проте динамічний розвиток зовнішньоекономічної діяльності зумовлює докладніше її вивчення.

Мета роботи. Дослідження зовнішньоекономічної діяльності підприємств України до та під час економічної кризи.

Виклад основного матеріалу. Економіки всіх країн тісно взаємопов'язані. Практично в кожній країні є підприємства як експортери, так і імпортери різних видів продукції. Вони здійснюють свою експортно-імпорتنу діяльність з різним ступенем ефективності, тому сьогодні кризові явища, які періодично виникають через різні причини в економіці окремих, особливо